

et for Tiden ubehageligt Slaveri. Denne Udvikling af Samfundet kan jo kun tiltale de Mennesker, der frygter Risiko ved Tilværelsen, men uden Risiko vil der ikke være megen Kraft. En Tilstand i et Samfund, der ophæver Risikoen og giver Menneskene en Frihed, der ikke berører deres økonomiske Interesser, er ikke Begyndelsen til en ny Fremskridtstid, men den er langt snarere Enden paa alle Fremskridt. I det frie Erhverv er Kampladsen for dem, der har Mod og Evne til at vove en Dyst paa det ene eller andet af vore Erhvervsomraader, og det kan jo ikke bestrides fra nogen Side, at under disse Forhold har det danske Samfund gennemgaaet en meget betydelig Udvikling. Det kan ikke bestrides fra nogen Side, at netop den hastige Udvikling er Kendetegnet paa en vis Frihed erhvervmæssig, og jeg vil ikke haabe, at der gennem lange Tider skal ske nogen Ændring i saa Henseende, hvad Socialdemokratiet jo da heller ikke paa nuværende Tidspunkt er i Stand til at fremkalde. I et Samfund foregaar to Virksomheder Side om Side: en, der bygger op, altsaa bevarer det bestaaende, og en anden, der bryder nye Baner, finder nye Veje, aabner Adgang til nye Markeder, og derigennem i Virkeligheden fremmer en Udvikling, der skaber Arbejde for flere og flere Hænder. Det er klart, at baade den bevarende Virksomhed og den nyskabende Virksomhed har Betydning, men med Hensyn til Menneskeslægten Udvikling vil jeg mene, at den nyskabende Del er den betydningsfuldste, og i den nyskabende Del af det menneskelige Arbejde har det frie Erhverv sin Plads, i den bevarende Del har Lønarbejdet sin Plads. Man maa jo være fuldkommen blind, hvis man ikke vil anerkende den vældige Sum af menneskelig Aandskraft, der bestandig gør sig gældende indenfor ogsaa vort Samfunds Udvikling. Selve Massevæksten af Lønarbejdernes Antal er jo Beviset for den Betydning, som det nyskabende Element indenfor vort Samfundsudvikling har ved at sætte Virksomheder i Gang o. s. v. Det er et af de Omraader, hvor Socialdemokratiet er præget af Ensidighed. Man er fuldkommen klar over, at en Arbejdsnedlæggelse udmærket kan standse en Virksomhed, der er i Gang; men man maa ogsaa være fuldkommen klar over, at de, der kan standse en Virksomhed ved at nedlægge Arbejdet, ikke er de samme, som har Evne til at skabe denne Virksomhed. Derfor tror jeg, at hvis vi samfundsmæssig set ordnede os saaledes, at det frie Erhverv led Skade, vil vi vel nok kunne holde det gaaende en

rum Tid, men Fremskridtene vilde standse; der vilde ikke blive en saadan fortsat Udvikling i vort Samfund, som vi har kendt gennem de senere Aar.

Til Slutning vil jeg blot sige — i Tilslutning bl. a. til den Tanke, der er udkastet fra den højtærede Socialministers Side angaaende Arbejdernes Del i Udbyttet indenfor visse Virksomheder —, at vi i Overensstemmelse hermed indenfor vort Samfund burde tilstræbe en Tilstand, hvor Lønarbejdere og Arbejdsgivere havde fælles Interesser og derved fik Kræfter til at hævde Arbejdets Ret overfor Monopolet, medens man lige modsat netop fra Socialdemokratiets Side er langt mere villig og rede til en Kamptilstand mellem Arbejdsgivere og Arbejdere. Jeg tror derfor, at man med Rette kan sige, at Socialdemokratiet vel er fremskridtsvenligt paa betydelige Omraader, men at det paa mange Felter ifører Virkeliggørelsen af disse Fremskridt Tvangens Klædning. Venstre derimod er baade fremskridtsvenligt og frisindet og besindigt og indenfor Statens Ledelse ogsaa økonomisk; der kan Besindighed heller ikke undværes. En vis Grad af Besindighed vil altid være nødvendig, hvis Udviklingen skal forme sig paa en naturlig og regelmæssig Maade indenfor vort Samfund. Og det, vi da ved Siden af mange andre vigtige Spørgsmaal bør hæfte Opmærksomheden paa, er, at den frie og lige Adgang til Erhverv, som vor Grundlov sikrer Borgerne Ret til, og den frie Adgang til at danne Foreninger i ethvert lovligt Øjemed, som vor Grundlov ogsaa sikrer Borgerne Ret til, at den ikke bliver krænket paa Omraader, hvor man ikke saa gerne skulde have den krænket paa et Tidspunkt, da vi har en Regering, udgaaet af det Parti, der selv mener at være det mest frisindede og det mest demokratiske. Friheden kan ikke være blevet af saa ringe Betydning for det enkelte Menneske, at man allerede nu skulde være rede til uden Sværds slag at opgive Retten for Borgerne til at indrette sig, som de vil.

Hendriksen: Flere ærede Talere har her i Salen i Gaar fremsat Udtalelser gaaende ud paa, at de Kaar, hvorunder den mindre, danske Sejlskibsfart arbejder, er overmaade vanskelige; særlig har det ærede Medlem Hr. Axel Møller henledet den højtærede Erhvervsministers Opmærksomhed derpaa; og det ærede Medlem Hr. A. C. D. Petersen har fremsat lignende Udtalelser. Jeg kan fuldt ud tiltræde disse Betragtninger. Det er vanskelige Tider for Skibsfarten i det hele, og særlig er det svært,